

Normal(leştirilen) Toplumlar, Anormal Güvensizlikler ve Patolojik Cinayetler

Normal(ized) Societies, Abnormal Insecurities and Pathological Murders

Gülçin Özge TAN¹

Öz

Amaç: Bu makalenin amacı, bir iktidar tekniği olarak normalleştirilen kadın cinayetleri bağlamında ele alınması ve Foucaultcu güvenlik toplumu yaklaşımıyla kadın cinayetlerinin analiz edilmesidir.

Tasarım/Yöntem: Makalede nitel araştırma tekniği kullanılmıştır. Bu doğrultuda, kadın cinayetleri, Türkiye'deki belirli örnekler üzerinden literatürdeki çeşitli tartışmalarla ilişki olarak bir arada değerlendirilmiştir.

Bulgular: Bu makalenin ulaştığı sonuca göre, bir iktidar tekniği olarak normalin belirlenmesi, normal dışında kalanları riskle ilişkilendirerek onları harcanabilir bedenlere çevirir. Güvenlik iktidarını büyüyen bu ataerkil paradigma, kadın bedenini bir yandan disipline ederken bir yandan da kadının özgürlüğünü, yaşam hakkı karşılığında gasp etmektedir. Ayrıca normalleştirme tekniğinin hukuku muğlaklaştırması da makalenin vardığı diğer önemli sonuçtur.

Sınırlılıklar: Tercih edilmiş bir sınırlılık olmakla birlikte kadın cinayetlerine belirli bir paradigma içinden bakmak makaleyi sınırlandırmaktadır.

Özgünlük/Değer: Kadın cinayetlerini ve cinayetlerin normalleştirilmesini bir iktidar tekniği olarak ele almak, makalenin özgün yanı olarak öne çıkmaktadır.

Anahtar Kelimeler: Normal, Anormal, Patolojik, Normalleştirme, Kadın Cinayetleri

Abstract

Purpose: The aim of this article is to think about normalization as a power technique in the context of femicide and to analyze femicides with the Foucault's approach to the security society.

Design/Methodology: Qualitative research technique was used in this article. Accordingly, femicides were studied together with various discussions in the literature through specific examples in Turkey.

Findings: As a result of this article, the determination of the normal as a power technique, connects the abnormal with risk and turns them into expendable bodies. This patriarchal paradigm that enlarges the security power, disciplines the female body. On the other hand, it usurps women's freedom in exchange for their right to life. In addition, the normalization technique obscures the law is another important conclusion of this article.

Limitations: Although it is a preferred restriction, looking at femicide from a power paradigm has a limiting effect on this article.

Originality/Value: The original value of this article is that it is handled analyzing femicides and the normalization of these murders as a power technique.

Keywords: Normal, Abnormal, Pathological, Normalization, Femicide

¹ Arş. Gör., Ankara Üniversitesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, gulcinozgetan@gmail.com, ORCID: 0000-0001-7490-609X.

1. GİRİŞ

“Güvenli” bir toplum yapısını sorgulayan ve belirli bir güvenlik sınırı içinde yer alıp almadığımızı anlamaya çalışan Michel Foucault, birbiriyle bağı olduğunu iddia ettiği üç iktidar paradigmasının varlığından bahseder: hukuk, disiplin ve güvenlik. Çoğu zaman bir arada işleyen bu paradigmalardan bir tanesi, zaman içinde daha baskın hale gelebilir. Fakat bu yan yana olabilmeye ihtimaline rağmen Foucault’ya göre, disiplin paradigmasının zıttı olarak güvenlik paradigması, normasyonun değil normalizasyonun üzerine kurgulanır ve diğer iki iktidar anlayışının anomaliden kaçınan yapısından farklı olarak kendisini riskler üstüne kurar. Güvenlik iktidarı paradigmasının temel kaygısı, çeşitli süreçler sonucunda ortaya çıkan sonuçların toplum nezdinde nasıl “normal” kılınacağıdır. Bu kaygısal anlayış doğrultusunda, güvenlik paradigmasının en temel özelliği, kitlelerin risk hesaplarına uygun biçimde yönetilmesidir. İlk olarak bir normallik çetelesi tutan güvenlik iktidarı, çeşitli şartlara endeksli olarak güncellediği, “normallik eğrisine” uygun düşen ya “normlar” belirlemektedir ya da önceden düzenlenmiş “normları” yaratmış olduğu “normallik” algısına uyumlu hale getirmektedir. Böylesi bir yaklaşımda, hayatların normlar uyarınca düzenlendiği ve korunduğu bir hedefin yerini değişen risklere göre “harcanabilir” bir nüfus almaktadır. Bu anlamda, risklerin çoğullaştığı an ve yerlerde iktidarının sınırlarını genişleten güvenlik paradigmasında halk, “nüfusa” dönüşmekte; bireylerin sadece arzu ve istekleri değil korkuları da riskler üzerinden yönlendirilmekte ve yönetilmektedir. Riskin göze alınması bağlamında açığa çıkan “tehdit algısı”, nüfusun özgürlüğünü zamanla elinden alırken nüfusun içinde birer beden halini alan bireyler, risk alanına girdiği anda normallik eğrisinin dışına çıktığı savıyla harcanabilir bir beden haline getirilir. Tüm bu yaptıkları ile hukuku muğlaklaştıran güvenlik iktidarı, yönetimini ve gücünü “normallikler” üstüne kurar ve “normları” kendi hesaplarına, yarattığı “tehdit algısına” göre oluşturur ya da şekillendirir.

İlgili makale ile incelemeyi hedeflediğim konu bu bağlamda, yukarıda bahsini ettiğim teorik çerçeveye kadın cinayetlerine bakmanın mümkünlüğüdür. Foucault’nun ele aldığı üç yönetim paradigmasının her birinin farklı formasyonlarına diğer toplumsal gruplardan daha farklı biçimlerde maruz kalan kadınlar, özellikle disiplin iktidarının yönetsel mantığının temel odağında uzunca süre yer almış ve bu yer alışla çoğu akademik çalışmanın da merkezinde olmuştur. Paradigmalarındaki bütün iç içe geçişlerde ve disipliner iktidarın odağında olma hali bir yana kadın bedeni, güvenlik iktidarının yönetiminden de en çok etkilenen toplumsal öznelerden biri halini almıştır. Toplumda normal olarak kodlanan davranış kalıplarının dışında hareket etme “sapma bir davranış” olarak imlenerek kadın cinayetlerinin açıklanmasında ve dahi normalleştirilmesinde kullanılmıştır. Sapma davranışta, eylemlilikte veya söylemde bulunan kadınların bedeni, normallik eğrisinin dışında kalmasıyla bir anda harcanabilir bedene dönüştürülmüştür. Bu da son derece tehlikeli bir şekilde kadınların yaşam hakkını hukuki, normatif bir zeminden çıkararak, eril bir özelliğin “normalliğine” bağlamıştır. Sapma davranış gösteren kadının, normalin dışına çıkararak aldığı “risk” onu Agambenvari bir “homo sacer” haline getirmektedir. Muhafazakâr toplum yapısının eril iktidarların elini güçlendirdiği Türkiye’de de öncelikli olarak kadınlar için belirli normaller belirlenir ve onlardan bu normallere uyum sağlaması beklenir. Belirlenen normalin dışında kalan kadınlar, riski kabul ettiği için gözden çıkarılabilir bir mevkide kalırlar. “Gece vakti sokakta bulunma”ktan şort giymeye kadar birçok durumla ilişkilendirilen anormallikler, güvensiz olanı tercih ederek riski kabul eden kadınların, bir cinayetin maktülü olmasını normalleştirmek adına ataerki tarafından kullanılır. Hukukun yitimi olarak da değerlendirilebilecek söz konusu normalin saptanması, bunun dışında kalanı anormal ilan ederek patolojik olanla özdeşleme ve bu minvalde yok etme (katletme) eylemini meşrulaştırma bugün özellikle kadınları özgürlüklerine karşı yaşama hakkını seçme ile baş başa bırakmaktadır.

2. NORMAL, ANORMAL VE PATOLOJİ

Michel Foucault’nun, 1977-1978 yılları arasında verdiği College de France Dersleri’nden derlenen *Güvenlik, Toprak, Nüfus* kitabı, düşünürün zihinsel dünyasında yeni oluşumların varlığına işaret etmektedir. Bu bağlamda, 1975 senesinde yayınlanan *Hapishanenin Doğuşu* isimli eserinde yazarın kapanış cümlesi olarak kurduğu cümle aslında sonraki çalışmalarının öncüsü olarak değerlendirilebilir (Taylan, 2013). Buna göre, Foucault, ismi geçen kitabını “*Modern toplumda iktidarın olağanlaşması* (normalleştirme iktidarı) ve *bilginin oluşumu konularındaki tarihsel arka plan olarak hizmet etmesi gereken bu kitabı burada kesiyorum*” (Foucault, 2015: 445) diyerek sonlandırıyor. Ardında ders notlarından oluşturulan ve yaşamından sonra yayınlanan kitabında

bulunabilecek bu paradigma farklılığı, artık “norm”un ve hatta “disiplin”in yerini, güvenliğin aldığı bir merhaleyi betimlemektedir. Norm ve normalleştirme arasındaki bu yeni dikkat çekiş, esin kaynağını Georges Canguilhem’den almaktadır. Foucault’nun tez danışmanı olan Canguilhem’in düşünür için önemi, 1975 senesinde “Anormaller” başlıklı dersinde, “tehlikeli birey” kategorisinin açığa çıkışını “normalleştirme iktidarı” açısından ele almasıyla ortaya çıkar (Taylan, 2013).

Filozof ve tıp doktoru olan Georges Canguilhem (1904-1995), Foucault ve Deleuze gibi çok sayıda düşünürü etkilemiş, biyoloji ve bilim felsefesi için kurucu bir isim olmuştur. Temel savlarını, canlının ortamı ile kurduğu ilişkide aramak gerektiği fikri üzerine kuran Canguilhem, *Normal ve Patolojik* isimli eserinde normalin ve normal olmayanın –patolojik, anormal- izini sürmektedir. Normal olanın belirlenmesinde nereden yola çıkılacağı ya da neyin normal neyin normal olmayan olduğunun saptanmasına dair bir tartışma yürüten Canguilhem için bu son derece meşakkatli bir iştir. “Normal” hasta olmayana mı referans vermektedir, istatistiki bir belirleme midir, ortalama olmak mıdır vb. sorularını sormakta ve bu soruları tıp bilimine referansla ancak toplumsal olanla bağlantı kurarak cevaplandırmaktadır. Kavramlara Canguilhem cephesinden biraz daha yakından bakılıp sosyolojik olana uyarlandığında özellikle toplumsal patolojik kabul edilen şeylerin nasıl bir belirlenimcilik etrafında işlediği daha rahat anlaşılacaktır. Bu noktada bakılması gereken üç kavram normal, anomali ve patolojidir. Canguilhem, tartışmasına normal tanımlayarak başlar. Tıp Sözlüğü’ne göre, kurala uygun ve düzenli olarak tanımlanan normal, felsefik bir sözcük dağarcığında daha geniş karakterize edilebilecektir ki yazar için bu daha açıklayıcıdır. Bu anlamda da normal olması gerektiği gibi olan, belirli bir türün çoğunluğunda görülen ya da ölçülebilir bir karakterin ortalaması ya da oran ölçüsü demektir. Ancak Canguilhem’e göre, bu tanım açıklıktan uzak, bir olguyu konuşan kişinin kendi takdirini atfettiği bir değer yaratmaktadır. Düşünür tam bu noktada fikirlerini bir adım daha ileri taşır ve tıp bilimi ile tedavi bilimi arasında da normalin farklı anlamlara geldiğini söyler. Çünkü tıp bilimi için insan bedeninin normal durumu, yeniden oluşturulmak istenen durumdur. Fakat tedavi bilimce normal, tıp bilimince hedeflenen durum değil, ilgili kişi/hasta tarafından normal kabul edilendir. Bu anlamda da yaşam bilimi olarak tıp varoluş sebebini, *yaşamın dinamik kutupsallığı ile ilgili olarak, olumsuz bir değer şeklinde kaygıyla karşıladığı bazı durum ya da davranışları patolojik, dolayısıyla sakınılması ya da düzeltilmesi gereken durum ya da davranışlar olarak niteler*. Ayrıca onun için yaşam bir norm olarak kabul edilir. Bir canlının bir lezyona, bir enfestasyona ya da işlevsel bir anarşiye hastalık yoluyla tepki vermesi de yaşamın içinde gerçekleşen kutupluluğun bir parçasıdır ve yaşamın normatif bir etkinlik olması durumunu bozmamaktadır. Normları kurma anlamına gelen normatifliği bozacak olan ise anlamsal olarak anomalidir. Anlamsal olarak bir olguyu içeren anomali iken anormal betimleyici, değerlendirici olana denk düşmektedir. Anomali bir rahatsızlık ya da zararlılık olarak işlevlerin yerine getirilmesine engel olduğu zaman bilim tarafından saptanan bir sapma olarak karşımıza çıkmaktadır. Yani Canguilhem’in de özetlediği gibi her anomali patolojik değildir. Sağlık normatif olandır. Normal insan normatif insandır (Canguilhem, 2018). Anomali hastalık yoluna sapabilir ama hastalık değildir ve bir anomalinin hastalığa saptığını tespit etmek kolay değildir. Çünkü:

Normal denen hiçbir olgu, normla ilişkilendirildiği koşullar verili olmadığı andan itibaren, yeni normun ifadesinin saygınlığını gasp edemez. Kendinde normal ya da patolojik olan bir olgu yoktur. Anomali kendiliğinden patolojik değildir, mümkün olan başka normlara denkliğe karşılık gelirler. Eğer bu normlar istikrar, doğurganlık, yaşamın değerrişkenliği konusunda önceki özgül normlardan aşağıdaysa o zaman patolojik olarak adlandırılır. Eğer bu normların aynı ortamda eř değer ya da başka bir ortamda üstün oldukları ortaya çıkarsa, o zaman normal olarak adlandırılırlar. Normallikleri normatifliklerinden gelecektir. Patolojik olan, biyolojik normun yokluğu değildir; ama yaşam tarafından karşılaştırma yoluyla reddedilmiş başka bir normdur (2018: 121).

Özetle kanımca, Canguilhem’in çıkarımlarında göze çarpan iki önemli nokta vardır. Bunlardan ilki, tıp ve tedavi bilimlerinde saptanan normalin farklılaşmasıdır. Çünkü eğer norm sağlık ve yaşamak ise anormal saptanan durumlarda dahi normatif olanın gerçekleştiği görülmektedir. Örneğin “hastalık” ile özdeşleştirilen durumda amaç, hastalık öncesi “normal” tespit edilen değerlere dönmek olarak belirtirse de kimi tedavilerde aynı değerler yakalanmasa dahi normatif olana dönülmektedir. Kan değerlerinde sıkıntı yaşayan bir bireyin aldığı tedavilerle hastalık öncesi değerlerini yakalamasa bile iyileşmesi onu normatif alana geri sokar. İkinci önemli nokta ise normal olmayan/anormal ile

ilişkilendirilen değer, her zaman patoloji anlamına gelmediğidir. Olgusal olması sebebiyle anormalden ayrılan anomali ise patolojik olana evrilebileceği gibi, normun içinde kalabilir ya da başka normlara denk düşebilir. Sosyal bilimlere son derece uzak gibi gözüken bu ifadeleri sosyal olanın alanına sokmadan önce, ama arka planda sosyali düşünerek, bütün anlatıdaki tanımlayıcı sorun şu şekilde özetlenebilir: Günümüzde anomaliler yerine betimleyici, değerlendirici, normatif olmayan ama sahte bir nesnellik algısı ile normal dışı olarak dayatılan anormallikler belirlenmekte ve bu da patolojik olanla ilişkilendirilmektedir. Yani aslında normu bozan herhangi bir durum dahi ortada yokken durum, olay, birey anormal olarak betimlenmekte ve ilgili anormallik patoloji ile özdeş kılınarak; hastalıktan kurtulmanın yolu bu anormalliği tedavi etmek, gerekirse “kesip atmak” olarak sunulmaktadır.

Bu kavramların izinde Canguilhem’in sürdürdüğü tartışmada bizler için kritik olan nokta, düşünürün bu kavramlardan yola çıkarak ortaya koyduğu “normalizasyon (standardizasyon)” sürecidir. İlk dönemlerde pedagoji ve sağlık kurumlarına özgü olan “normal” terimi, rasyonelleşmenin ve Fransız Devrimi’nin etkisinin altında kalarak halk diline geçmiş ve ekonomi, politika gibi farklı alanları da içine alan bir sürecin yeni adı konmuştur: normalleştirme. Normalleştirme etrafında, organik düzenlemeye eğilim gösteren ve onu taklit eden toplumsal düzenleme ise bir toplumun ihtiyaç ve normlarının, bir organizmanın ihtiyaç ve normlarından daha farklı bir şekilde belirlenmesinden ötürü toplumsal ereklilik sorgulamasını karşımıza çıkarırken (Canguilhem, 2018) toplumsal normalite belirleyen ve normalleştirmeyi yapanın kim olduğunun araştırılması bizi Foucault’ya getirir.

Foucault’ya göre Orta Çağdan 18. yüzyıla kadar Batı toplumlarının hukuk, yasa, meşruluk gibi tartışmalar etrafında şekillenen yasallık sorunu, 19. yüzyıla kadar bütün Avrupa’yı sarmış ve büyük siyasi mücadeleler neticesinde son derece zor bir biçimde bir hukuk toplumuna geçildiği düşünülmüştür. Ancak Foucault için tam da bu geçişin olduğunun düşünüldüğü anda kendisinin de analiz etmeye çalıştığı bir şey gerçekleşmiş ve bugünün temel işleyiş biçimi olan norm toplumundan sağlık, tıp, normalleştirme toplumuna geçilmiştir. Foucault’nun tıbbi düşünce etrafında açıklamaya çalıştığı bu yeni toplum biçimi, hukuka dayalı bir yönetme iradesi değildir. Foucault’nun tıbbi düşünceden kastı, norm etrafında örgütlenen şeyleri algılamanın bir şeklidir ki bu Canguilhem’i de andırır şekilde, normalite anormalden ayırmaya çalışan şeydir. Foucault burada önemli bir ayırım yapar ki bu makalede kadın cinayetlerini açıklarken kullanacağım tam da bu ayırımdır. Buna göre, normal ve anomali birbirinden ayırma, meşru olan ile meşru olmayanı ayırmakla aynı değildir. Hukuksal düşünce meşruyu ve gayri meşruyu ayırt eder; tıbbi düşünce, normalleştirme düşüncesi ise normalite ve anomali ayırt eder ve cezalandırma araçları değil kişiyi dönüştürme araçları olan hizaya getirme araçları ve insan varlığının davranışlarıyla ilgili tüm tekniklere sahip hale gelir. Böylece normalleştirmeyle birlikte bir tür hiyerarşi oluşur: *iş yapma yeteneği olanlar ile bu yeteneğe daha az sahip olanlar, beli bir norma itaat eden, normdan sapan, ıslah edilemez olan, falanca yöntemle ıslah edilebilir olan*. Ki tam da bu şekilde bireyleri normallikleri ölçüsünde kayda almak, Foucault için çağdaş toplumun büyük iktidar aygıtlarından biri olmuştur. Bu bağlamda ona göre norm, tam olarak hukuk ve yasa değildir; izin verilen ile yasak olanı ayırandır, sonuç olarak da uygunsuz, gerçekteki ve soyut bir iktidar aygıtıdır. Oysaki somut iktidar ilişkileri çok daha karmaşıktır. Bireyüstünde etkisi olacak olan ve toplumsal kat edecek olan da tüm bu hukuk dışılık ve hukuk dışı kısıtlamalardır. İktidar mekanizmalarının hukuksal aygıtlardan çok daha kapsamlı olduğu ve birçok tahakküm uygulamalarının olduğu böyle bir sistemde, kimin yaptığı, iyi mi yaptığı, hafifletici nedenleri var mıydı, nasıl cezalandırılacak gibi sorular yerini normal mi, anormal mi, saldırganlık itkisi var mı gibi sorulara bırakarak hukuksalın dışına çıkar ve normalleştirmenin (tıbbın) alanına girer. Hukuksalın dışına çıkmak burada asla iktidar ilişkilerinin dışına çıkmak demek değildir. Başta devlet aygıtlarıyla bireyler üzerinde tatbik edilen olmak üzere Foucault için iktidar, ailede baba ve eşi-çocukları, doktorun hastası, patronun işçisi üstünde örnekleri görüldüğü üzere her yerdedir (Foucault, 2015). Özetle, bireyleri bölümlere ayırmanın aracı ve ölçütü halini alan norm, normalin ve anormalin ayırımını topluma içselleştirdikçe yani normalleştirme toplumsallaştıkça hukuksal olan önem kaybetmiş ve normalite anormal olanı belirleme iktidarının yeni gücü ve aracı olmuştur. Patolojik olanla bir tutulan anormal, normal dışı kaldıkça en iyi ihtimalle tedavi edilmesi gereken, edilemiyorsa da yok edilmesi gereken bir hastalık olarak görülür. Oysaki Canguilhem’in de belirttiği üzere patoloji anlamına gelmeyen her anormal, kabul görmeyen bir kimlikle anılır ve kurban edilmesi önemsenmez

bir durumda bırakılır. Yani byylesi bir iktidar ilişkisi içinde toplumsal kontrolün yeni aracı haline gelen ve dayatılan normaller kimliklerin sınıflandırılması ve sınırlandırılması olarak karşımıza çıkar.

Oysa Foucault'nun önceki çalışmalarında normallerin daha ayrı bir bağlamdan irdelendiğini söylemek mümkündür. Foucault'ya göre, disiplin iktidarında cezalandırma, ki esasen bastırma mantığına dayalı olarak yapılan farklı olanı belirleme ve hiyerarşik hale getirmek anlamına gelmektedir, anormalin dış sınırını belirlemekle gerçekleşmektedir. Disiplin kurumlarınca her an denetlemenin, sürekli cezalandırmanın, farklılaştırmanın, hiyerarşik hale getirmenin, trdeşleştirmenin, dışlamanın anlamı aslında tek kelimeyle normalleştirmektir. Bu bağlamda normalleştirme, iktidarın büyük araçlarından birisidir ve normalliğin derecelendirilmesi trdeşleşmeyi sağladığı ve normlara dayandığı için biçimsel bir eşitlik sistemini sağlamaktadır (Foucault, 2015). Ancak Foucault'nun normun hkimiyyetinin söz konusu olduğu disiplin paradigması incelemesinden güvenlik paradigması analizine geçmesi ile söz konusu ettiği normalleştirme mantığında da değişimler olmuştur.

Foucault, *disiplini değil yönetimi, kapatılmayı değil dolaşımı, hapishaneyi değil insanları özgürlükle yönetme tekniği olarak liberalizmi* ele aldığı 1977-1978 Collge de France derslerinin 11 Ocak 1978 tarihli dersinde yeni bir iktidar paradigmasına giriş yapar ve bu paradigma içinde normalleştirmeye odaklanır. Foucault'nun irdelediği  iktidar kavramsallaştırması hukuk, disiplin ve güvenliktir. Bunlardan ilk iktidar mekanizması, yasa koymak ve bunu çiğneyenleri cezalandırmak üstüne kuruludur. Yasal ya da hukuki mekanizma adını verdiği bu ilk biçim, Orta ağ'dan 17-18.yüzyıllara kadar süren arkaik ceza işleyişine denk düşer. 18. yüzyıldan itibaren geçerli olan sistem modern sistem olarak anılan, gözetim ve ışlah mekanizmalarıyla kurgulanmış disiplinary mekanizmadır. Foucault'nun uzunca müddet üstünde çalıştığı bu iktidar mekanizmasının temel özelliği yazara göre, yasanın ikili sistemi içerisinde, bireylerin gözetilmesini, teşhis edilmesini ve hatta dönüştürülmesini hedefleyen bir takım polisiye, tıbbi ve psikolojik tekniğin olmasıdır. ncs ise yasal kod ve disiplin mekanizmasının değil güvenlik düzeneklerinin olduğu günümüze ait sistemi belirtir. Güvenlik düzeneğine dair açıklamalara geçmeden önce belirtmek gerekir ki Foucault, bu l ayrımı tarihsel bir akış içinde (arkaik, modern, ağdaş – Orta ağ'dan 17. ve 18. yüzyıla, 18. yüzyıl, günümüz) vermiş ve birbirinden ayrı betimlemiş olsa da bu iktidar biçimlerinin birbirinin yerine ya da i içe geçişli olduğunun altını önemle çizer. Hukuki-yasal sistem içinde disipline edici bir yan baştan beri vardır ya da disipline edici sistemler güvenlik mekanizmalarını da kapsayabilir. Yani disiplin edici mekanizmalar yalnızca 18.y.y.dan itibaren ortaya çıkmamıştır, hukuki sistemlerin içinde zaten mevcuttur. Güvenlik mekanizmaları da benzer şekilde son derece eskidir. Özetle Foucault için yasal olanın ağı, disiplinary olanın ağı, güvenliğin ağı yoktur. Biri diğerinin yerine geçer pozisyonda değildir. Aslında olan şey içinde tekniklerin değişmesi, mükemmelleşmesi, karmaşık bir hal alması dahası ve en önemli ierilerden birinin ağır basmasıdır. Yani bir ardışıklıktan fazlası olan bu paradigmalarda arasında temel fark tekniğin hakimiyeti olmakla birlikte, Foucault için bugün geçerli olan güvenlik, kendisine ait olan mekanizmalara eski yasa ve disiplin kalıplarını ekleyerek bunları işlemenin biçimidir (Foucault, 2013). Bu anlamda Foucault'nun anlamayı ve anlatmayı hedeflediği şey, yönetimsel tekniklerini güvenlik mekanizmalarında bulan ve ekonomik ve siyasi liberalizmin saltanatının başladığı bir normalleştirici formasyonun altındaki "güvenlik toplumu"dur.

3. GÜVENLİK TOPLUMUNDA NORMALLEŞTİRME

Foucault, güvenlik toplumunu anlamak için öncelikli olarak güvenlik teknolojisi biçimini taşıyan ya da teknolojiye tabi olan bir genel iktidar ekonomisi olup olmadığını anlamaya çalıştığını belirtir. Bunun için güvenlik düzeneklerinin bazı genel özelliklerine odaklanır. İlk olarak güvenlik meknları, ikinci olarak rastlantısal olanın ele alınış şekli, nc olarak da disiplinary normalleştirmeden farklı gördüğü güvenliğe özgü normalleştirmeyi, son olarak ise güvenlik tekniğiyle nüfus arasındaki, bu güvenlik mekanizmalarının hem nesnesi hem öznesi olarak nüfusla olan ilişkiyi inceler. Mekn sorunları üstünden yaptığı değerlendirmeye göre, egemenliğin (hukuk) bir toprak sınırı içinde, disiplinin birey bedeni üstünde, güvenliğin ise bir nüfusun bütününde uygulandığına işaret eder. Rastlantısalılık konusunda ise dikkat çektiği nokta, güvenlik mekanizmasını özünde belirleyen şeyin, ucu açık ve ancak olasılık tahmini üzerinden kontrol edilebilecek bir irade olarak koyulmasıdır. Bu durumu özetle şöyle açıklar: Egemenlik, hkmetin merkezine dair temel soruyu sorarak bir toprağı kapitalistleştirir; disiplin bir mekânı inşa eder ve kendisine hiyerarşik, işlevsel dağılım

sorusunu sorar; güvenlik ise dönüşebilir ve çok işlevli düzenlemeleri gereken olası öğeler ve olaylar dizisinden hareketle bir ortam oluşturur. Foucault'nun güvenlik tekniklerini anlamak için kullandığı diğer yol, ilgili mekanizmaları disiplinci mekanizmalarla kıyaslamak olmuştur. Temel olarak şöyle bir giriş yapar ikisi arasındaki kıyasa: Disiplin esasen merkezlidir. Başka bir deyişle disiplin bir mekânı yalıtılabildiği, bir parçayı işaretlediği kadar işlerliğini sürdürebilir. Disiplin sıkıştırır, merkezleştirir ve kapatır. Bu anlamda Foucault'ya göre, disiplinin ilk hareketi, iktidarının ve iktidar aygıtlarının tam ve sınırsızca işlediği mekânın sınırlarını çizmektir. Oysa güvenlik düzenekleri sürekli genişleme eğiliminde merkezden kaçmaktadırlar. İkinci büyük fark, disiplinin hiçbir şeyi atlamadan her şeyi kurala bağlarken güvenliğin tersine yapmaya bırakmasıdır (laisse faire). Aslında her şeyi kendi haline bırakmaz; ama bırakınız yapsınların durdurulmadığı bir aşama muhakkak vardır: fiyatları yükselmeye bırakmak gibi. Düşününün altını çizdiği üçüncü fark, disiplin, yasallık ve güvenlik sistemlerinin işlemesine dairdir. Buna göre yasa yasaklar, disiplin buyurur, güvenlikse yasaklamaksızın ve buyurmaksızın, ancak yine tali olarak yasa ve buyukların araçlarını kullanarak, gerçekliğe onu iptal edecek, sınırlandıracak, dizginleyip kurala bağlayacak şekilde davranma işlevine sahiptir. Ayrıca buna, yasanın hayali olanda, disiplinin gerçekliğinin tamamlayıcısı olarak çalıştığını ekler ve bunun karşısında güvenliğin gerekliliğinin içinde çalışmayı denediğini iddia eder. Foucault tam da bu noktada, bu makalenin de ana eksenine aldığı, güvenlik toplumu ve normalleştirme ilişkisine ve bunun disiplinci paradigmadan olan farkına değinir. Sonda söylenmesi gerekeni başta söylemek gerekirse, Foucault için disiplin iktidarının “normasyon”u ile güvenlik iktidarının “normalleştirme”si birbirinden farklıdır ve farklı işlerliğe sahiptir. Çünkü öncelikle Foucault'nun da belirttiği üzere yasanın normla olan ilişkisi, her yasa emrine içkin bulunan ve norm koruyuculuk olarak adlandırılabilir bir şeyi imlerken, yasaya içkin ve hatta onun kurucusu olan norm koruyuculuğu yani düşünürce işaret edilen şekliyle normalleştirme usul, yordam ve tekniklerinden farklıdır ve bu ikisi birbirine karıştırılmamalıdır. Hatta yasa bir norma gönderme yapsa, bir normu kodlarsa da normalleştirme teknikleri bir yasa sisteminden hareketle, onun altında, kenarında ve belki de karşısında gelişebilir. Foucault bunları biraz daha açabilmek adına disipline odaklanır. Ona göre disiplin normalleştirir ki bunu tartışmaya bile gerek yoktur. Ancak bunu kendine has bir biçimde gerçekleştirir. Foucault bu normalleştirmeyi şu şekilde şematik bir özetle anlatır: İlk olarak disiplin, bireyleri, zamanları, hareketleri, edimleri, işlemleri çözümler ve ayırıştırır. Bireyleri algılamak ve dönüştürmek için yeterli öğeleri sağlamaya çalışır. İkinci adımda, saptadığı bu öğeleri belirli gayeler etrafında sınıflandırır. Üçüncü olarak, *disiplin optimal sekansları ve eşgüdümleri kurar*. Bu, örneğin kimin birbirine nasıl ekleneneceği, hiyerarşi ve sıralamaların nasıl yapılacağı ile ilgilidir. Dördüncü aşamada, disiplin artık adım adım terbiye etme ve kontrol etme yöntemleri belirler ve son merhalede bütün bu adımlardan hareketle tespit ettiği beceriksiz ve yeteneksiz olarak nitelendirdikleri ile geride kalanlar arasındaki paylaşımı belirler. Bahsedilen paylaşım aslında normal ile anormal arasındaki paylaşımdır. Örnek bir model ortaya koyarak insanları bu model etrafında şekillendirmeye çalışan disiplinci normalleştirmede, norma uymaya haiz olan normal addedilirken anormal bu haizliğe sahip olamayan olarak tanımlanır. Yani aslında disiplinci normalleştirmede esas olan, normal ve anormal değil, normun kendisidir. Özetle Foucault normun ilksel bir buyurucu özelliği olduğunu kabul eder ve bunun normal ve anormalin tespit edilmesini mümkün kılan şey olduğunu söyler. Bu anlamda da norm, normal olana göre birincil konumdadır ve tam da bu sebeple disipliner normalleştirmede normal ve anormal arasındaki nihai paylaşıma normdan hareketle varılır. İşte bundan dolayı disipliner mekanizmada olan Foucault için bir normalleştirme değil *normlamadır*. Buna karşılık güvenlik iktidarının normalleştirme düzeneğinde, normal ile anormal olan tespit edilir, farklı normallik eğrileri belirlenir ve normalleştirme, normallığın bu farklı dağılımlarının birbirine bağlı hareket ettirilmesinden, en elverişsiz durumda olanların en elverişli durumda olanlara çekilmesi anlamına gelir. Foucault için burada normal olandan yola çıkan ve diğerlerinden daha normal ya da uygun olduğu düşünülen dağılımlara dayanan bir şey vardır ki norm görevi gören de bu dağılımların kendisi olur. Yani, *“Norm, diferansiyel normallikler içerisindeki bir oyundur. Birincil olan normaldir ve norm buradan çıkarılır veya normun sabitlenip fiili rolünü oynaması, bu normallik incelemesi sayesinde olur*. Dolayısıyla burada bahsedilecek olan şey artık normlama değil normalleştirmedir. Ayrıca bu öylesine bir süreçtir ki güvenlik mekanizmasının ulaştığı yer, bireylerin hükümlara edilgin ve bütünsel itaatini sağlayan hükümlar-tebaa ilişkileri eksenini değil; yaratılan doğal denebilecek süreçler, gerçeklik öğeleridir. Bu iktidar ilişkisi içinde ulaşılacak istenenler yasaklama biçiminde gerçekleşmez aksine fenomenlerin kendi kendine eylemleri iptali yaşanır. Başka bir deyişle söz konusu olan

yasaklamak değil kabul edilebilir sınırlar koymaktır (Foucault, 2013). Byolesi bir yönetim paradigması anormali sever hatta işleyebilmek ve devam edebilmek için anormale ihtiyaç duyarken bunu sağlayabilmek adına nüfusun bir kısmını ‘‘harcanabilir’’ olarak değerlendirir (Gambetti, son erişim tarihi: 19.10.2021). Bir kısmı harcanabilir olan nüfus artık kısıtlanmayan, yasaklarla donatılmayan, zgr ancak harcanabilir, heba edilebilir bir kitleye sahiptir. Ekonomik ve siyasi liberalizm ile ilişkilendirilen bu paradigmada belirgin olan artık bir hayatı düzenleyip disipline etmek ya da egemenlik anlayışındaki gibi korumak değildir. Gerekliyse kimi hayatlar harcanabilir, yok edilebilir. Kimin yaşayacağına ve kimin öleceğine dair verilecek kararı belirleyen ise yasa, norm değil ‘‘normal dışına’’ çıkıp riski göze alan bedenlerdir. Nereden ve ne zaman geleceği belli olmayan risklerse güvenlik iktidarının alanını genişletmekte, bireylerin arzularını yönetmekte ve tehdit algısı ile halkın yerini alan nüfusun elinden özgürlüğünü almaktadır. Bu bağlamda riski göze alan bedenler, normallik eğrisinin dışında kalarak harcanabilir bedenlere dönüşürken hukuk son derece muğlak bir hl almaktadır. Hukukun byolesi belirsiz bir hl aldığı iktidar yapısında toplumsal müdahaleye de açık hle gelen normal dışındaki tüm ‘‘sınıflandırmalar’’ belirli bir deneyim ve kimlikleri sakıncalı ya da arzu edilemez olarak mimler (Keskin, 2015) ve anormalin katlini adeta vacip kılar. Özetle, güvenlik paradigmasının en ne çıkan özelliği, risk hesapları üstünden yönetmesidir. Gvenliki iktidar, önce normalliği hesaplar, değişen koşullara göre sürekli güncellenen normallik eğrisine uygun olarak her seferinde yeni normlar belirler. Normal olarak adlandırılanlar da bu eğrinin ortalarına dşenlerdir. Güvenlik paradigmasının bir diğer özelliği ise disiplin toplumunun yaptığı gibi hayatı düzenlemek yerine değişen risklere göre nüfusun bir kısmının yok edilebilirliğini kabul etmesidir. Bu anlamda da tehdidin ne olduğunu ve nereden geleceğini kestiremeyen insanlar, güvenliklerinin sağlanabilmesi karşılığında özgürlüklerinin yok edilmesine razıdırlar. Dahası güvenlik paradigmasındaki normalleştirme disiplininkinden farklı olarak anomaliler-anormallikler, tam da neo-liberal zihniyete uygun olarak toplumda glerin birbirini dengelemesi ve kışkırtması için istenir (Gölbaşı, 2015) ve hatta yok edilmesi hedeflenen gruplar için normalin gaspı anlamında teşvik edilir.

Bugün gelinen noktada, teorik arka planı verilen güvenlik paradigmasının normalleştirme tekniğini uyguladığı en önemli kimliklerinden birisi kadınlardır. Disipliner iktidar paradigmasının birçok uygulamasından ziyadesiyle etkilenen kadın bedeni, güvenlik iktidarından da en çok etkilenen öznelerden birisi olmuştur. Örneğin kadın cinayetleri üzerinden yaratılan söylemler, toplum içerisinde ‘‘normal’’ olarak belirlenmiş, kodlamaların dışındaki davranış, söylem ve etkinlikler birer sapma olarak tanımlanmıştır. Sapma davranış sergileyen yani anormal olarak görülen kadınlara tam da bu nokta da harcanabilir bedenlere dönüştürülmüştür. Bu harcanabilirlik içerisinde yaşam hakkı normatiflik değil normallikler etrafında şekillenen kadın, riski göze alan özne olduğundan güvenlik ağının dışında, bir güvensizlik çemberinde bırakılmıştır. Disiplinci ve egemen iktidar politikalarının teknikleri ile i içe geçen güvenlik paradigması, nc olarak kadınlara için normal olanı belirlerken kadınlardan bu normale harfi harfine uyması beklenmektedir. Normalin haricinde kalan her durumun risk taşıdığı böyle bir yapıda riskli alanda yer alma sadece anormal olarak saptanmakla da kalmaz, anormallik durumu patoloji ile bir tutulur. Herhangi bir patolojinin olduğu bu risk sahası o sahada yer alanları *homo sacer* bir özneye çevirir.

ldrlebilen ancak kurban edilemeyen bir kategori olarak homo sacerin, kurbanlığı caiz değildir. Tabu, kirli ve murdar olan, bu sebeple de kutsal sayılmayarak ldrlebilen ancak kurban edilemeyen homo sacer, bir lanet taşıyıcısıdır. Toplumdan dışlanmış, yasaklanmış, tabu halini almış ve tehlike arz eden sacer, kirletmeksizin ya da kirlenmeksizin dokunulamayan kişilerdir. Taşıdığı bu anlamlarla iktidarın sınırlarını kategorik olarak belirlemesini sağlayan homo sacer, kurban edilemezliği ile Tanrı’ya ait, öldürülebilir olmasıyla da topluma dhilken egemenliğin alanı, ‘‘cinayet işlemeksizin’’ ve ‘‘kurban etmeksizin’’ insan öldürmenin ‘‘meşru’’ olduğu alandır (Agamben, 2017). Güvenlik paradigmasının normalleştirmesinin yaptığı da aslında bir anlamda egemenliğin sahasını işaretleterek ve bu işaretlemenin, tabulamanın dışında kalanları kirli, lanetli yani ‘‘patolojik’’ sayarak öldürebilir ve bu öldürmeyi açıklanabilir kılmaktır. Homo sacer, politik-hukuki toplum tarafından aforoz edildiği ve statüsü fiziksel varlığına indirildiği (Lemke, 2014), yani Foucault’nun güvenlik iktidarı anlayışının kelimeleriyle ifade etmek gerekirse risk alanında kaldığı için öldüren, cinai sebebinde suçlu değil hatta neredeyse haklıdır. Toplum bu cinai sebebin haklı olduğuna inandırılır. Böylece güvenli toplum yaratımı, risk alanlarının bireyleri homo sacerleştirdiği sahalarda, iktidarların tekelinde oluşmaktadır. Egemen güç tarafından belirlenen normaller etrafında kalmak, güvenliğin

sınırını oluştururken güvensizlik anormalin hududu olarak resmedilir. Söz konusu hudut, haklardan ve korunmadan mahrum bırakılmanın ve dahası mayınlı bölgede kalındığı sürece yok edilebilir kılınmanın çizgisidir.

4. GÜVENLİK TOPLUMUNUN GÜVENDE OLMAYAN KADINLARI

Muhafazakâr toplum yapısının psiko-sosyal dinamiklerinden de güç alan Türkiye’de, güvenlikçi yönetim paradigması kendi iktidar sahasını eril bir alana yerleştirirken, normalini erkeklik lehine kurgular. Eril iktidar örüntülerince belirlenen normal, kadınlar için hukuki arka planı olmayan, pratikte son derece dar bir alanı ifade etmektedir. Belirlenen normallikler dışında kaldıkça riskli olanı kabul ettiği farz edilen kadınlar, normalden sapmalarının bedelini canları ile ödemeye hazır kurbanlar olarak değerlendirilir hale gelirler. Bu bağlamda daha önce de belirttiğim üzere normale uymamak sadece anormal olmak değildir; beraberinde bir patoloji öğretisi getirir ve hastalık fikri ya taşıyanı imha ile ya da normale çevirme ile gerçekleşir. Son derece yayılmacı ve müphem olan normali belirleyecek şey eril iktidar için hangi söylem ve davranışın normal dışında kalacağı ya da bu anormallikler arasındaki derecelendirmenin kriteri Foucault’nun da altını çizdiği üzere yasaklar etrafında şekillenmez. Kadın cinayetleri bağlamında ise belli olan tek şey vardır, o da normali, anormali ve patolojiyi belirleyecek olanın yani güvenlikçi iktidarın bunu ataerki lehine yaptığı ve normalin dışına çıkan kadın bedenini harcanabilir kıldığıdır. Salt anlamıyla politik iktidardan fazlası olarak aile, baba, din, eğitim gibi çoklu iktidar yapılarını kastettiğim böyle bir toplumda, normun yerini normalin aldığı her durumda kadınlar için hukuk muğlak bir konumda kalmakta ve başta yaşam hakkı olmak üzere birçok hak kaybı yaşanmaktadır.

Aşağıda örnekleriyle açıklamaya çalışacağım üzere Türkiye’de de normalleştirme bir iktidar tekniği olarak işletilmektedir. Bu bağlamda da önce belirli normaller belirlenmekte, normalin dışı riskli olarak addedilmekte ve normalin dışında kalan bedenler harcanabilir bedenlere çevirilmektedir. Bu, bir anlamda kadın bedeninin köpürtülen muhafazakarlık ve ataerki için homo sacerleştirilmesidir. Toplumsal cinsiyetlendirilmiş bir sınır çiziminin belirli eylem ve voluşları biçimlerini riskli olarak kodlaması, söz konusu ajandalar dışında davranışta bulunan ya da mevcudiyet kurmaya çalışan kadınları, riski göze aldığı için, anormalleştirir hatta patolojik sayar. Her anormol aslında bir patoloji yaratmazken yani normalin dışına çıkan her durum patolojik bir risk doğurmazken; normalin eril bir zihniyet örüntüsüyle kadınlar için tespit edilmesi, kadınları özel ve kamusal patriyarkanın sınırları dışına çıkamaz hale getirir. Kadınlar ya özgürlükleri için riski göze almalıdır ya da yaşam hakkının korunurluğu için özgürlüklerini feda etmelidir. Bu şekilde sadece güvenlik paradigmasının değil belirli davranış kalıplarını dayatmasıyla disipliner iktidar paradigmasının da koşullarını sağlayan patriyarkal yönetimler, toplumsal cinsiyet ayrımcılığına dayalı adaletsizlikleri ise hukukla gizler. Tarihsel olarak önyargıları büyüten ve sürekliliğini sağlayan ataerki ideolojiden türeyen hukuk normlarının, hukuk uygulamalarında da ataerki ideoloji kaynaklı bir perspektifi benimsemesi cinsiyet bakımından hukuku adaletsizleştirmektedir (Uygur, 2015). Bu haliyle üç paradigmanın iç içe ve ataerki lehine çalışan yapısı, güvenlik paradigmasının normalleştirme mantığında “normları” iyiden iyiye sıfırlar. Hukukun ortadan kalktığı, bulanıklaştığı bir yapıda, gücü elinde bulunduran patriyarkanın, anormal ve patolojik olarak nitelendirdiğinin katledilmesiye normalleştirilmiştir. Bu bağlamda Türkiye’nin toplumsal ve siyasi yapısı içinde kadınlar için öncelikli olarak bazı normaller tespit edilmekte ve işaretlenenin dışında kalanlar riski göze almış sayılarak anormal ve patolojik bir hududa yerleştirilmektedir. Böylece bu hudut dahilinde işlenen cinayetler, patriyarkal sistem namına normalleştirilerek, kadınlar anormallikleri ve patolojilikleri ile baştan suçlu ve “kurban” edilebilir olarak görülür.

“Uygun olmayan saat dilimlerinde” sokakta bulunmak, alkollü olmak, şort giymek, kahkaha atmak vb. birçok durumla ilişkilendirilebilen anormallikler, risk tanımı içine yerleştirilerek kalıplaşabilen normallerle kadın bedeni saldırıya açık hale getirilir. Olası bir cinayet edimi sonrasında ise kurban suçlu pozisyonda bırakılır. Böylesi suçlu pozisyonlarda bulunma, Türkiye’deki kadınlar için yeni bir durum değildir. Türkiye’de uzunca süre namus kavramı üstünden disipline edilen kadınlar, zaman içinde kendi kendilerini bu kurgu üstünden şekillendirmeye alışmıştır. Kadın bedeninin, aile, millet, din gibi büyük kurumların gereklerine endekslenmesi (Koğacıoğlu, 2009) ve ona göre disipline edilmesi eril iktidarların rutinyken; güvenlik paradigmasının altında ataerkillik daha ileri götürülmüş mağdur suçlayıcılık eskiden aleni bir bilinç düzeyinde yapılırken artık kadınlar

için daha da tehlikeli sayılabilecek bir düzeye, bilinçdışı düzleme de taşınmıştır. Patriyarkal zihnin hem bilinç hem de bilinç düzeyinde inşa ettiği böylesi bir paradigma yapısının son derece geniş tuttuğu anormallikler skalası, muhafazakr ideoloji ve ataerkinin geleneksel kurumlarıyla da birleşerek anormalliği bir adım daha ileri taşır. Disiplin toplumunda ışlah edilerek normalleştirilmeye çalışılan anormalliklerin, sonraki aşamada patolojik ilan edilmesi geri dönüşü olmayan bir ayıklama ve ayıklamayı doğallaştırarak haklılaştırmaya yönelir. İktidara yetkin görünen ve bunun içinde insanların yaşamları üzerinde söz sahibi olmalarına izin verilen “normaller”in, gerçekle (Gruen, 2020) ve hukukla doğrudan bağ kurduklarına olan inanç, modern güvenlik toplumlarının hem siyasi hem de toplumsal patriyarkal şiddetini görmeyi engellemektedir. Risk olarak nitelendirilen ve çoğu kez de “ahlaka” aykırılıkla ilişkilendirilerek patolojik ilan edilen var olma ya da eylemde bulunma hlleri, murdar kılınan bedeni, evvelinde kuramsal düzeyde kutsal nitelese bile patoloji sonrası lanetler ve yok eder. Söz konusu patolojiye dahil olma ve normalden sapma ise düşünülenden çok daha kolaydır. Çünkü normatif heteroseksüellik bağlamında cinsiyetlendirilmiş bedenleri yapı söküme uğratarak bedenin sınırları üstünde alışan Judith Butler’ın cinsiyetlendirme bazında bedenin her zaman öncül olarak belirlenmiş veya anlamlandırılmış olduğu (Butler, 2014) iddiasına benzer şekilde önceden belirlenen ve anlamlandırılan eylem ve alanlar vardır ve bu alanların dışına çıkma veya eylemde bulunma, “kadını” bir anda patoloji ile özdeşleştirir. Patolojik kılmanın suların örtülmesi veya inkrı için kullanılması, esasen patriyarkal toplumların kadın bakışından ne kadar yoksun olduğunun ve kültürlerin erkek şiddetini ve davranışını yok saymak için nasıl gerekçe retebildiğinin de ispatıdır. Örneğin, tutuklu tecavüzcüler üzerine yaptığı araştırma ile cinsel şiddetin kökenini erkek egemen kültürle açıklayan Diana Scully’nin çalışması, bu anlamda, öldürme eylemine varmasa dahi işlenen cinsel şiddet suunun nasıl bir anda mağdur ile ilişkilendirildiğini saha deneyimleriyle açıklar. Suuların davranışlarını haklı kılmak için, kültürlerin ürettiği kadın kalıp yargılarına başvurması ve bu yargılar üstünden tecavüzden kurbanları sorumlu tutması, suçu kabul eden veya inkr edenler arasında sıklıkla rastlanan bir vaziyet olarak sunulur. Scully’nin tecavüz suularının “kurbanlarının kurban olmayı” hak ettiklerini kanıtlamak için ortaya attığı sebeplerden ürettiği altılı şema, Scully’nin söylemiyle kurbanı karalama, kanımca, bu makalenin odağından bakıldığında rahatlıkla kadının “normal dışı” davranışının sonucu olarak değerlendirilebilir: 1.Kadınlar baştan çıkarıcıdır, 2.Kadınlar hayır derken aslında evet demek isterler, 3.Kadınlar sonunda gevşer ve bu işten zevk alırlar, 4.İyi kızlara tecavüz edilmez, 5.Tecavüz nemsiz bir suçtur, 6.Mao erkek imajı (Scully, 2019). Yani söz konusu olan suç ister cinsel şiddet isterse de cinayet olsun, ataerki o kadar güçlüdür ki benzer taktiklerle ki bu çalışma kapsamında bu, normalden sapma olarak patolojinin imhası diye nitelendirilmiştir, işlemeye ve erkek egemen düzeni korumaya devam eder. Hayatların farklı şekillerde desteklendiği ve srdrldği bir dünya düzeninde, kimi yaşamların had safhada korunurken öteki yaşamların yası tutulabilir olma niteliğini bile kazanamaması (Butler, 2018), belki de normal olarak tasvir edilen toplumların, anormal güvensizliğinin patolojik sonuçları olduğunun ve bunun da kadınlar için çoğu kez “lm”e eşit kılındığının göstergesidir. Ancak hemen her türden ideolojik ve toplumsal aygıtı elinde bulundurabilen eril iktidarlar, hikyeyi tersine ustaca çevirir ve normun yerini alan normaller, kadınların hayatını kolay harcanabilir hale getirir.

U bir temsil olmakla ve bu çalışma kapsamı için zorlayıcı bir örnek gibi görünmekle birlikte Türkiye’deki Kadın Cinayetleri tartışmasının önemli olaylarından birisi haline gelmiş olan “Münevver Karabulut Cinayeti” güvenlikçi iktidar paradigmasının normalleştirme düzeneğini anlamak için son derece müsaittir. 17 yaşında henüz bir lise ğrencisi iken Cem Garipoğlu tarafından öldürülen Münevver Karabulut, İstanbul’da bir p konteynırında, cansız bulunmuřtu². Failin 197 gün gibi uzun bir süre boyunca yakalanmaması bir yana, suçluyu yakalamak ve yargılamakla sorumlu olan Emniyet Müdürünün acılı aileye “kızlarına sahip ıksalarmış söylemi” (Kav, 2020) başta olmak üzere cinayet sonrasında yaşanan birçok olay güvenlik iktidarlarınca belirlenen sınırların dışında kalmanın yani anormal kılınarak harcanabilir olmanın kkk bir örneğidir. İlgili olayda, 3 Mart 2009 tarihinde Cem Garipoğlu tarafından öldürülen Münevver Karabulut, birçok iktidar odağı tarafından (medya, toplum vb.) ncelikli olarak romantize edilmiş sonrasında ise Münevver Karabulut’un zanlının evine gitmesi, Cem Garipoğlu ile sevgili olması gibi sebeplerle kurban adeta suçlu hale getirilmiştir. Tekniğini, kadınların sevgililerinin evine gitmemesi gibi bir kural etrafında yürütmeyen ya da disiplinli iktidarın

² Münevver Karabulut’un cansız bedeninin konteynırda nasıl ve ne biçimde bulunduğuna dair tanımlayıcı öğeler okuyucular için tetikleyici olabileceğinden olay ile ilgili detaylara yazıda yer verilmemiştir.

yapacağı türden bunu bir yasak çerçevesine sokmayan güvenlikçi paradigma, normal olanı kadınların ilişki yaşadığı kişilerin evine gitmemesi gerekliliği üstüne kurar. Bunun aksi davranma kadını, risk alanına sokar ve eylem gerçekleşirse sapma davranış geliştirilmiş olur. Bu, ilgili bedeni bir anda harcanabilir bir beden haline getirir. Ataerkil erkeklerce belirlenen riskli alanlarda yer alan, eylemleri gerçekleştiren kadınların bu şekilde harcanabilir bedene dönme durumu aynı anda güvenlik iktidarını da beslemektedir. Diğer taraftan risk belirlenimiyle kodlanmış davranışlara zorlanarak disipline de edilen kadın, özgürlüğünün yitimi karşısında yaşama hakkını seçmekle karşı karşıya kalır. Örnek olayda Münevver Karabulut “o yaşta” sevgili “edinmemiş” ya da “sevgilisinin evine gitmemiş” olsaydı ondan beklenen normal davranışları sergilemiş, riskli bir alana girmemiş dolayısıyla da yaşama hakkını elinde tutuyor olacaktı.

Kadın cinayetleri söz konusu olduğunda güvenlik paradigmasının yarattığı bir diğer sonuç ise cinayet kurbanlarının normalleştirme sınırları üstünden derecelendirilmesi ve buna dair yaratılan algı başkalaşımalarıdır. Cinayet kurbanlarının normal addedilen sınırlar dahilinde olduğu durumlar ile anormal alanlarda olan kurbanlara güvenlik toplumunun bakışı birbirinden oldukça farklıdır. Kadın cinayetleri gerçeğinin saptanması ve politik olduğunun altının çizilmesi için son derece önemli olan bu derecelendirme ile kurbanlar arasındaki “normale” yakın olma durumunu kastediyorum. Her hâlükârda norm dışı davranış sergilemediği halde “cesetler” arasında yaratılan hiyerarşi, normalizasyon sürecinin bir çıktısıdır. Buna göre trans bir kadının öldürülmesi ile heteronormatif ve “normal”in sınırında yaşayan iki kadının bedenleri arasına konulan fark eril ve eşitsiz bir paradigmanın açık bir ifadesidir. Tüm ülkede kadınların kadın cinayetleri için ayaklanmalarında sembol haline gelen “Özgecan Aslan Cinayeti”ni tüm ülkede, hemen her kesimden insan tarafından tartışılır, protesto edilir ve yas tutulur hale getiren olgu, Özgecan Aslan’ın güvenlik iktidarının ve buna bağlı olarak güvenlik toplumunun belirttiği normallik içerisinde yaşarken ve riskli herhangi bir sınıra geçmemişken bir canı tarafından hayatına son verilmiş olmasıdır. Oysa toplumun acı duyma kodu ve bir cinayete tepki verme refleksi, aynı yıl İstanbul Avcılar’da seks işçiliği yapan trans bir kadının sokak ortasında bıçaklanarak öldürüldüğünde (Bianet, 2015) açığa çıkmamıştır. Sokakta bulunma saati, yaptığı iş ve belki de en önemlisi trans bir kadın olması cinayete maruz kalan bedeni harcanabilir kıldığı ve patolojikleştirdiği için aynı yıl içinde işlenen bu iki cinayete güvenlik toplumunun tepkisi birbirinden çok farklı olmuştur. Normal ve anormal arasındaki fark, her zaman bu iki örnek arasındaki kadar keskin ve net biçimde açığa çıkmazken farkın muğlak olduğu ve bedeninin bu iki kutuptan birine oturtulmadığı durumlarda ise eril iktidar normali anormal olana yaklaştırmaya çalışarak ilgili bedeni harcanabilir kılmak için çabalar. Bu durumun yakın tarihli örneği “Ceren Damar Cinayeti”dir. Ankara’da bir vakıf üniversitesinde araştırma görevlisi olarak görev yapan Ceren Damar, kopya çeken bir öğrencisini uyardığı için ilgili erkek öğrenci tarafından okuldaki odasında öldürüldüğünde normallığın sınırlarında iken katil zanlısı, Damar ile ilişkisi olduğunu iddia ederek (Sputnik, 2019) ve temelde Damar’ın evli olduğu vurgusunu ön plana atarak onu toplumun normalinin dışında bırakmaya çalışmıştır.

Yukarıda konuyu anlaşılabilir kılmak adına verilen örnekler, aslında güvenlikçi iktidar paradigmasının normalleştirme sürecinin kadın cinayetleri gündeme geldiğinde nasıl çok boyutlu olduğunu ortaya koymaktadır. Bu bağlamda, bana göre, kadın cinayetlerinin iktidarlarca normalleştirilmesinin farklı boyutları ve eril patriyarkal yapılar için farklı işlevleri vardır. Bunlardan ilki, normalleştirilmenin temel işlevi olarak görülebilir. Burada, normalin dışına çıkanın patolojik hale getirilmesi ve sonrasında normalleştirmeye patolojinin ortadan kaldırılması söz konusudur. İkinci boyut, normalleştirilmenin cinayet kurbanları arasında derece yaratmasıdır. Kurbanlar arasında yaratılan başkalaştırmalar, toplumun her bir kadın cinayetini ayrı ve “kişisel” bağlamda değerlendirmesine yol açmaktadır. Örgütlü bir mücadelenin önünü kesen ve kadın cinayetlerini politik olma unsurundan uzaklaştıran bu boyut, yalnızca “normal” kurbanların faillerini cezalandırmaya dair bir kanı oluşturur ki bu cezalandırma da aslında çoğu kez formalitedir ve erkek adaletin elinde şekillenir. Örnekler üstünden anlatmaya çalıştığım ve kadın cinayetleri ile normalleştirme tekniği arasında bağlantı kurmaya çabaladığım son boyut, normalin patolojinin alanına çekilmeye çalışılmasıdır: Aslında normal olarak değerlendirildiğinde öldürülebilir olmayan kadın bedeni patolojinin alanına çekildikçe bedeninin üstündeki öldürme tahakkümü adeta mübahlaşır. Bu teknik özellikle son yıllarda sıkça karşımıza çıkmakta ve mağdurun suçlandığı, cinayetin normalleştirildiği, katillerin aklanmaya çalışıldığı bir eril yönetim pratiği olarak palazlanmaktadır: “Şule Çet Cinayeti (2018), “Aylin Sözer

Cinayeti (2020)”, “Pınar Glterkin Cinayeti (2020)”, “Aleyna akır Cinayeti (2020)” ve daha birçok kadın cinayetinde olduğu gibi...

5. SONUÇ

Disipliner iktidarın uygulamalarından ziyadesiyle etkilenen kadın bedeni, güvenlik iktidarından da en çok etkilenenlerdendir. Erkek egemen iktidarlar tarafından kadın cinayetleri üzerinden yaratılan söylem, davranış ve algılar, “normal” olarak kodlanmışın dışındaki davranış şekillerinden birer sapma olarak sunulmaktadır. Böylece sapma davranış sergileyen kadınlar bir anda harcanabilir bedenlere dönüştürülmektedir. Bu doğrultuda, kadının yaşam hakkı hukuki normlar çerçevesinde değil, normallikler etrafında kurulmaktadır. Kadınlardan hayatlarının geri kalanını bu normallik çizgisi içinde sürdürmesi beklenirken; normal dışı davranış sergileyen kadının bedeni, riski göze aldığı için feda edilebilir, harcanabilir bir beden halini alır. Toplum yapısına ek olarak psiko-sosyal yapılardan da faydalanan güvenlik iktidarı, açığa çıkan anomalilerle gücünü perçinlemektedir. Bu bağlamda normalleştirme, patolojik olan cinayetlerin üstünü örterken hukuku eril hegemonyanın çıkarına uygun olacak şekilde belirsizleştirir. İlgili muğlaklık, eril bir siyasanın, yönetimin, uygulamanın açığa çıkmasının hem sebebi hem de sonucu olmakla birlikte yalnızca adaleti erilleştirmez, telafisi mümkün olmayacak bir şekilde eşitlik ilkesini de yok eder. Ayrıca hukukun kadın cinayetleri bağlamında bu şekilde muğlaklaştırılması, ne yazık ki potansiyel katil zanlılarına gizil bir güç kaynağı olmaktadır.

rnekleri “kolayca” çoğaltılabilecek ve sayıları her gün artan kadın cinayetlerine politik bir olgu olarak bakmak ve kadın cinayetlerini Foucault’nun güvenlik paradigmasındaki normalizasyon düzeneğinin patolojik çıktısı olarak nitelendirmek, erkek egemen dünya lehine işleyen bir düzeni anlamak ve dahası byleyi bir düzenin normallik algısını yıkmak için küçük bir başlangıç noktası olarak değerlendirilebilir. Yaşama hakkını saklı tutmak adına kendi özel alanlarına çekilmek ve özgürlüklerinden feragat etmek durumunda bırakılan kadınlar için normalsal olanın kaybını durdurmak kadınlar lehine ve ataerki aleyhine yeni normaller inşa etmekten ya da eski normalleri reddetmekten geçmektedir.

Etik Beyan: Bu alışmada “Etik Kurul” izini alınmasını gerektiren bir yöntem kullanılmamıştır.

Ethics Statement: In this study, no method requiring the permission of the “Ethics Committee” was used.

KAYNAKÇA

Agamben, G. (2017). *Kutsal İnsan: Egemen İktidar ve ıplak Hayat*. (3. Baskı). Ayrıntı Yayınları.

Akademisyen Ceren Damar'la ilişkisi olduğunu iddia eden sanık, kanıt sorulunca 'Fotojenik değilim' yanıtını verdi. (2019, Eylül 27). Sputnik Türkiye: <https://tr.sputniknews.com/20190927/ceren-damarla-iliskisi-oldugunu-iddia-eden-sanik-kanit-sorulunca-kendimi-fotojenik-bulmuyorum-1040269764.html>.

Aleyna akır ne zaman öldü? Aleyna akır öldürüldü m? (2021, Ağustos 9). Haberler.com: <https://www.haberler.com/haberler/aleyna-cakir-ne-zaman-oldu-14319771-haberi/>.

Butler, J. (2014). *Bela Bedenler*. (1. Baskı). Pinhan Yayıncılık

Butler, J. (2018). *Kırılğan Hayat*. (3. Baskı) Metis Yayınları.

Canguilhem, G. (2018). *Normal ve Patolojik*. (1. Baskı). MonoKL Yayınları.

Foucault, M. (2013). *Güvenlik, Toprak, Nüfus*. (1. Baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Foucault, M. (2015). *Hapishanenin Doğuşu*. (6. Baskı). İmge Kitabevi Yayınları.

Foucault, M. (2015). *İktidarın Gz*. (4.Baskı) Ayrıntı Yayınları.

Gambetti, Z. (tarih yok). *Foucault'da Disiplin Toplumu-Güvenlik Toplumu Ayrımı*. Academia: https://www.academia.edu/429895/Foucault_da_Disiplin_Toplumu_G%C3%BCvenlik_Toplumu_Ayr%C4%B1m%C4%B1.

- Gölbaşı, Ş. (2015). Güvenlik, Toprak, Nüfus. *Mülkiye Dergisi* 39 (2), 327-340. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/1106>
- Gruen, A. (2020). *Normalliğin Deliliği: Hastalık Olarak Gerçekçilik*. (9. Baskı). Çitlembik Yayınları.
- Kav, G. (2020). *Yaşasın Kadınlar*. (1. Baskı). Doğan Kitap.
- Keskin, F. (2015). Sunuş: İktidarın Gözü. M. Foucault içinde, *İktidarın Gözü* (s. 11-20). (4.Baskı). Ayrıntı Yayınları.
- Koçacıoğlu, D. (2009). Gelenek Söylemleri ve İktidarın Doğallaşması: Namus Cinayetleri Örneği. *Kültür ve Siyasette Feminist Yaklaşımlar*. <https://research.sabanciuniv.edu/id/eprint/5862/>.
- Lemke, T. (2014). *Biyopolitika*. (2. Baskı). İletişim Yayınları.
- Maltepe'de dehşet: Öğretim görevlisi kadını yakarak öldürdü*. (2020, Aralık 29). SabahTV: <https://www.sabah.com.tr/video/yasam/maltepede-dehset-ogretim-gorevlisi-kadini-yakarak-oldurdu-video>.
- Pınar Gültekin Cinayeti*. (2022, Temmuz 17). Wikipedi: https://tr.wikipedia.org/wiki/P%C4%B1nar_G%C3%BCltekin_cinayeti.
- Scully, D. (2019). *Cinsel Şiddeti Anlamak*. (4. Baskı). Metis Yayınları.
- Şule Çet Cinayeti*. (2022, Ağustos 29). Wikipedi: https://tr.wikipedia.org/wiki/%C5%9Eule_%C3%87et_cinayeti.
- Taylan, F. (2013). Önsöz: Strateji, Norm, Yönetim: 1978 Dersi İçin Bir Güzergah. M. Foucault içinde, *Güvenlik, Toprak, Nüfus* (s. xi-xxvii). (1. Baskı). İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.
- Trans Kadın Öldürüldü, Polis "Ne Çok İbne Var Arkadaş" Dedi*. (2015, Aralık 3). Bianet: <https://m.bianet.org/bianet/lgbti/169835-trans-kadin-olduruldu-polis-ne-cok-ibne-var-arkadas-dedi>.
- Uygun, G. (2015). Toplumsal Cinsiyet ve Adalet: Hukuk Adaletsizdir. *Ankara Barosu Dergisi* (4). 121-132. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/398472>